

Slutrapport

Lärande utvärdering i projektet Unga Vuxna A/B

Integration av boendestöd, aktivitet
och Individual Placement and Support

2013-12-09

Göteborgs Stad
Östra Göteborg

Försäkringskassan

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Innehållsförteckning

Inledning	4
Utvärderingsuppdraget och dess genomförande	5
Utvärderingsuppdraget	5
Utvärderingsmodell	6
Följeforskarens roll i projektets lärandeprocess	7
Socialfondens förväntningar på de utvecklingsprojekt som finansieras	8
Projektet initieras och startas	9
Målgrupp och de behov som projektet förväntades tillgodose	10
Projektets målgrupp och grundproblematik	10
Projektets syfte och målsättningar	11
Deltagargruppen, metod samt samverkan på operativ och strategisk nivå	12
Deltagarna och deras behov av verksamheten	13
Metod	15
Mål för samverkan på operativ och strategisk nivå	16
Samverkan på en operativ nivå	16
Samverkan på strategisk nivå	17

Resultat och effekter	19
Upplevda värden för deltagarna	20
Många har närmat sig arbetsmarknaden	21
Projektets ekonomiska effekter	22
Lärandeansatsen och effekterna av projektets lärande	23
Ökad kunskap om målgruppen och aktiveringen av denna	23
Framgångsrika aktiviteter	24
Förhållningssättets betydelse	25
Vikten av att dokumentera metoden för att göra den spridningsbar	25
Lärande kring projektorganisering	25
<i>Projektägarens roll</i>	26
<i>Styrgrupp</i>	26
<i>Projektledare</i>	26
<i>Utvärderarnas reflektioner kring projektets styrning</i>	27
Spridning, strategisk påverkan och implementering	28

Inledning

Föreliggande rapport utgör slutdokumentation av den utvärderingsinsats som Framtidsutbildning AB har genomfört i projektet Unga Vuxna A/B på uppdrag av projektägaren, Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning – Enheten för boendestöd.

Projektet Unga Vuxna har genomförts under perioden 2011-02-01 – 2013-12-31 med medel från Europeiska Socialfonden inom ramen för programområde 2, ökat arbetskraftsutbud.

Europeiska Socialfonden finansierar genomförande av utvecklingsprojekt inom arbetsmarknadspolitikens område med förväntningar på att dessa ska generera tydliga mervärden och innovationer i relation till existerande reguljära system. Projektgenomförandet är förenat med specifika ekonomiska och administrativa krav. EU-medlen ger berörda projektaktörer möjligheter att utveckla de egna verksamheterna – att investera i förändring som kan medföra både en kvalitativ utveckling och effektivisering av de reguljära verksamheterna.

En bärande tanke i Socialfondens verksamhet är att utveckling och förändring initieras genom projektens lärande. Av denna anledning har organisationen i programbeskrivningar, utlysningstexter och vägledningsdokument betonat betydelsen av att projekten genomförs på ett sätt som skapar en läroprocess där projekterfarenheterna kan tas tillvara för att påverka utformningen av framtida verksamheter inom projektets verksamhetsområde. Dessutom har Europeiska Socialfonden försett projekten med verktyg som stödresurser i olika faser av projektprocessen samt med resurser för att genomföra extern utvärdering i enlighet med en struktur för lärande utvärdering.

Att driva utvecklingsprojekt inom ramen för Europeiska Socialfonden innebär både möjligheter och utmaningar vilket framgår av denna utvärderingsrapport.

Denna slutliga utvärderingsrapport har föregåtts av två tidigare levererade delrapporter. Delrapporterna samt föreliggande rapport utgör en integrerad helhet med fokus på lärande utifrån följande områden:

- Målgrupp, deltagargrupp och de behov som projektet förväntades tillgodose.
- Metod och samverkan på operativ och på strategisk nivå.
- Resultat och effekter.
- Spridning, strategisk påverkan och implementering.

De tidigare delrapporterna citeras i vissa stycken men redovisas dessutom i sin helhet i bilagorna 1 och 2. För att förstå projektet i sin helhet rekommenderas läsning av såväl delrapporterna som denna slutrapport.

Undertecknade ser den slutliga utvärderingsrapporten som en sammanfattning av de erfarenheter projektet har genererat och som ett underlag för fortsatt utveckling av de involverade befintliga verksamheterna i deras strävan att skapa bättre förutsättningar för att möta behov av stöd för att nå egen försörjning, en meningsfull vardag och ett självständigt liv i målgruppen unga vuxna med psykiska funktionshinder.

Rapporten är strukturerad utifrån den använda utvärderingsmodellen för Lärande utvärdering varför den inleds med ett kort avsnitt kring denna. Därefter beskrivs och analyseras målgruppens grundproblematik och deltagargruppens karakteristika. Som en inledning till redovisningen och värderingen av projektets resultat och effekter beskrivs projektets metod samt den samverkan som organiserats

mellan projektverksamheten och övriga berörda aktörer utifrån syfte och målsättningar med verksamheten. Resultat och effekter redovisas och analyseras övergripande men med speciellt fokus på samarbete, individeffekter i relation till utbildning och arbete samt de ekonomiska och mänskliga effekterna av projektet. Slutligen diskuteras förutsättningarna för spridning, strategisk påverkan samt implementering av projektet i de reguljära verksamheterna.

Beskrivningar och analyser är integrerade i texten för att öka läsbarheten genom att skapa tydliga samband och en röd tråd i rapporten. Inledningsvis beskrivs utvärderingens ansats och genomförande.

Utvärderingsuppdraget och dess genomförande

Nedan presenteras i sammanfattad form hur Framtidsutbildning AB:s utvärderingsuppdrag i Unga Vuxna A/B är utformat samt utifrån vilka teoretiska ramar som utvärderingsaktiviteten är byggd.

Utvärderingsuppdraget

Utvärderingsuppdraget har pågått sedan oktober 2011 och kommer att fortlöpa under projektets genomförande. I det anbud som levererades till projektägaren i augusti 2011 så presenterades ett förslag till utvärderingsupplägg baserat på det förfrågningsunderlag som tillhandahölls av Stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg.

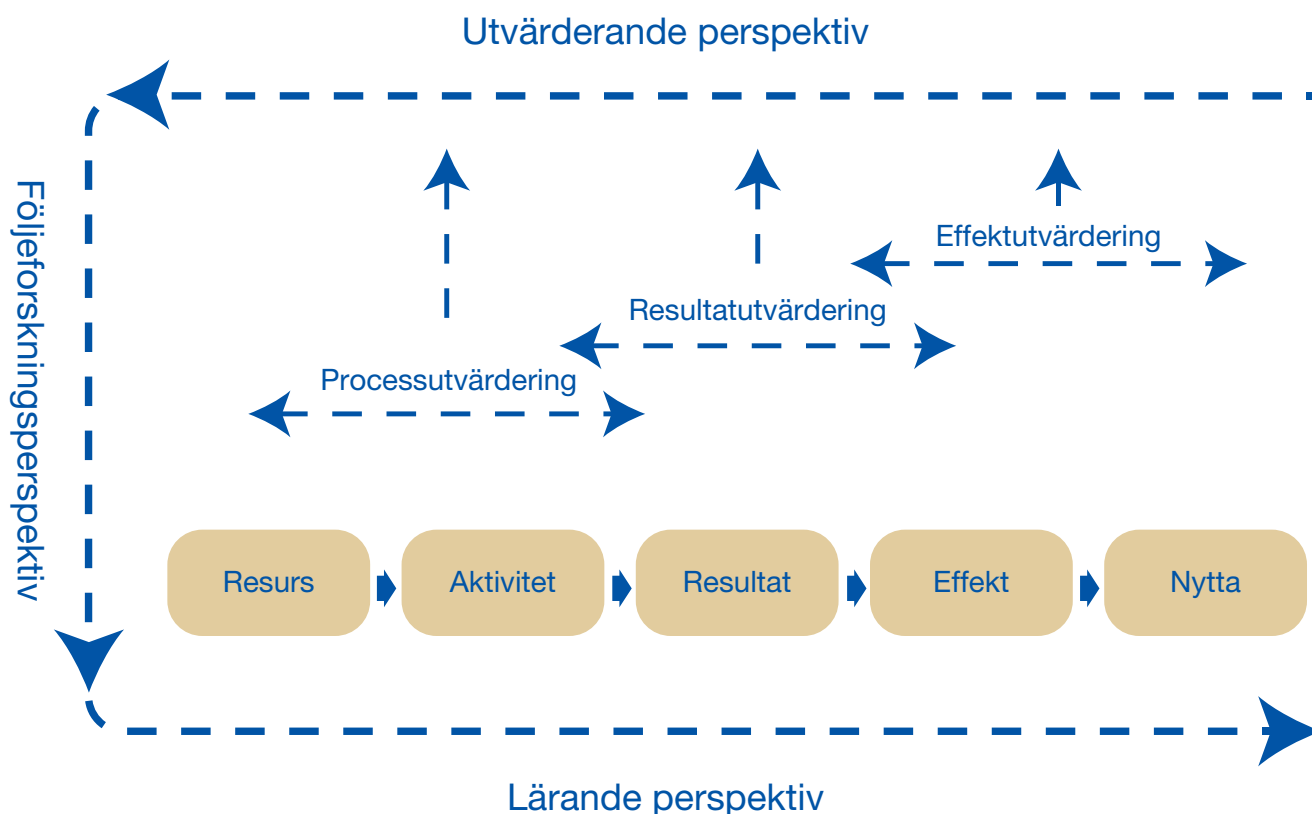
I anbudet beskrivs uppbyggnaden av utvärderingsinsatsen enligt följande;

”Förutom att följa projektet ur ett helhetsperspektiv och därmed beröra alla inblandade utvärderingsområden kommer vi att relatera arbetet till de tre kriterier som verkar inom projektet d.v.s. lärande miljöer, samverkan och strategisk påverkan”.

Det framkommer även av anbudet att Framtidsutbildning AB i utvärderingen av Unga Vuxna A/B har ett processfokus vilket innebär att resultat kommer att speglas under arbetets gång. Detta resonemang speglas även i den utvärderingsmodell som Framtidsutbildning AB arbetar efter - *Lärande utvärdering*.

Utvärderingsmodell

Utvärderarna har arbetat enligt modellen *Lärande utvärdering* vilket kan illustreras med nedan figur.

Att arbeta enligt denna modell innebär dels att utvärderarna med vetenskapliga metoder på ett systematiskt sätt beskriver, analyserar och värderar projektets funktionalitet och måluppfyllelse men också att utvärderarna finns med under hela projektprocessen och kontinuerligt återför utvärderingsinformation till projektet i syfte att vara ett stöd i projektprocessen och att bidra till lärande.

Utvärderingsmodellen bygger vidare på att utvärderingsarbetet ska bidra till/arbета med att;

- Utbyta erfarenheter i en dialog med projektaktörerna.
- Utvärderingsmaterialet och det som kommer fram i dialogen skapar lärande/förståelse.
- Utvärderingen kommer till nytta i utvecklingen av verksamheten.

Det utvärderande perspektivet har varit grunden i arbetet och inneburit att utvärderarna har samlat in information kring genomförda aktiviteter och utfallet av dessa för att ta tillvara på lärdomar och erfarenheter. Följeforskningsperspektivet innebär att utvärderarna har följt projektets utvecklingsprocess och löpande gett återkoppling till projektaktörerna men också att projektets verksamhet har relaterats till en bredare kontext och förankrats i teorier och forskning. Det lärande perspektivet syftar till att återföra centrala lärdomar och erfarenheter till projektet och andra relevanta aktörer.

Uppdraget har omfattat såväl process-, resultat- och effektutvärdering. Analysarbetet bygger på den s.k. programteoretiska modellen som i huvudsak innebär att beskriva och analysera på vilket sätt projektets resurser omformats till relevanta aktiviteter i relation till de behov som projektet avsett att tillgodose, vilka resultat som projektet genererat i relation till formulerade målsättningar, vilka effekter som uppkommit som en direkt följd av projektets verksamhet samt vilken nytta projektet medfört på individ-, organisations- och samhällsnivå.

Underlag för såväl aktuell slutrapport som tidigare följeforskningsrapporter är:

- Löpande dokumentation från projektet i form av lägesrapporter, nyhetsbrev, deltagarlistor, rapporter till Statistiska Centralbyrån (SCB) med mera.
- Intervjuer med deltagare, styrgrupp, personal och samverkanspartners.
- Deltagande observation i samband med olika projektaktiviteter.

Utvärderarna har regelbundet träffat representant för projektägaren, projektledarna samt utvecklingsledaren i dialogmöten kring projektets utveckling och vad som framkommit genom utvärderingsaktiviteterna. Utvärderarna har också frekvent deltagit i styrgruppsmöten.

Det är utifrån ovan redovisade intentioner och ambitioner som utvärderingen av Unga Vuxna A/B planerats, organiserats och genomförts.

Följeforskarens roll i projektets lärandeprocess

I aktuellt avsnitt presenteras information gällande följeforskning som utvärderingsansats samt följeforskarens roll i en utvärdering av ett ESF-finansierat projekt. Detta görs huvudsakligen utifrån en skrift vid namn *Kvalitetssäkring genom lärande utvärdering och följeforskning* (2007) skriven av Göran Brulin och Sven Jansson men även utifrån den projekthandledning gällande uppföljning och utvärdering som ESF-rådet har upparbetat.

I rapporten *Kvalitetssäkring genom lärande utvärdering och följeforskning* konstaterar författarna följande;

”Strukturfonderna kan liknas vid ett slags riskkapital. Stora belopp satsas av skattebetalarnas pengar på projekt man inte i förväg kan veta om de ger de resultat de säger sig vilja eller kunna uppnå. (...) Tillsammans med de regionala utvecklingsaktörerna och strukturfondspartnerskapen, nationella myndigheter och civilsamhället har de bägge förvaltande myndigheterna i uppgift att se till att politiken för strukturomvandling och sammanhållning förändrar, förbättrar och förstärker tillväxt- och sysselsättningspolitik. (...) För att kunna bidra till denna utveckling för en växande och jobbskapande union är lärandet en mycket viktig del. (...) Insatserna, projekten och programmen, ska undan för undan utvärderas, erfarenheter återföras och kunskaper skapas hos aktörer på regional, nationell och EU-nivå. Utvärdering för lärande är därför grundläggande fundamentet för att strukturfonderna ska ge ett beständigt bidrag till den regionala tillväxten och sysselsättningskapandet.”

Som citatet ovan speglar ses lärande utvärdering, eller följeforskning som det också benämns, som ett verktyg för att generera lärande. I dokumentet beskrivs vidare att den lärande ansatsen i utvärdering innebär en mer interaktiv form av utvärdering än den traditionella typen av utvärdering.

I dokumentet framgår det vidare tydligt att utvärderingsformen ställer nya krav på utvärderarna som i högre utsträckning förväntas arbeta mer med moment som dialog, återföring, teorianknytning och omvärldsbevakning. Utvärderaren förväntas vidare skapa underlag för analys och spridning.

Socialfondens förväntningar på de utvecklingsprojekt som finansieras

Brulin och Jansson poängterar dock vidare att den nya utvärderingsformen även ställer högre krav på de organisationer som driver och/eller medverkar i ett ESF-finansierat projekt;

”Ett lärande arbetssätt förutsätter vilja och förmåga att ta till sig och lära sig. I en organisation måste det finnas intresse och samsyn som gör att olika delar av verksamheten strävar åt samma håll. När erfarenheter och resultat presenteras från utvärderingar och uppföljningar gäller det att veta vem som ansvarar för att ta emot erfarenheterna och resultaten. Vilka beslut och/eller korrigeringar behöver göras utifrån de nyvunna kunskaperna och vilka andra aktörer eller målgrupper behöver involveras?”

I samma rapport redovisas vidare flera slutsatser gällande hur utvärdering har bedrivits tidigare och vad som är önskvärt för framtiden:

- Tidigare utvärderingar har i hög utsträckning fokuserat på utfall och aktiviteter. Ett ökat fokus önskas gällande långsiktiga effekter och lärande i relation till detta.
- Det är i allt för hög grad de lyckade resultaten som offentliggörs. Även mindre lyckade resultat innehåller ett viktigt lärande som bör speglas i genomförandet av utvärderingar.
- Det finns en utvecklingspotential gällande hur utvärderingsresultat används och kommuniceras till omgivande aktörer.

De slutsatser och reflektioner som lyfts av Brulin och Jansson stämmer väl överens med det handledningsdokument som upparbetats av ESF-rådet.

För att utvärderingen ska nå de ambitioner som finns med lärande utvärdering menar Svensson och Brulin i boken *Lärande utvärdering – genom följeforskning* (2011) att utvärderaren behöver anta både en stöttande och en störande roll i relation till projektverksamheten;

- Den stöttande rollen innebär att utvärderaren bidrar med information och material som bidrar till projektets lärandeprocess och stöttar de positiva utvecklingsspår som pågår i projektet.
- Den störande rollen innebär att följeforskaren intar en problematiserande roll i syfte att utmana etablerade uppfattningar och antaganden som tas för givna. Detta för att stimulera vidare reflektion och analys.

Undertecknad menar att den information som presenterats i aktuellt avsnitt erbjuder en relevant referensram utifrån vilken Framtidsutbildning AB:s genomförande av uppdraget att utvärdera Unga Vuxna kan förstås.

Projektet initieras och startas

2011 startade det ESF-finansierade projektet Unga Vuxna A/B (A står för aktivitet och B för boende). Projektidén byggde på tankar som diskuterades inom boendestödet och på aktivitetshuset i stadsdelen Kortedala i Göteborgs Stad som arbetar med unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar. De två personer som senare kom att anställas som projektledare var initialt drivande i utvecklingen av projektet men fick under ett års tid omfattande stöd av stadsdelens utvecklingsledare för att formulera en ansökan. Under den perioden hade dessa tre personer också hunnit arrangera en workshop med berörda samverkansparter där man med stöd av LFA-metoden ytterligare utvecklade ansökan samt förankrade idén i ett gemensamt syfte och i ett antal målformuleringar.

Göteborgs Stad har under programperioden 2007 – 2013 haft en strategi för användande av EU:s strukturfonder som har följts vid utvecklingen av projektet. Som framgår av rapporten har också stadsdelen under projektprocessen gjort värdefulla erfarenheter om hur EU-projekt bör bedrivas för att kunna uppnå eftersträlvade effekter. Detta har dokumenterats i en processkarta och manual som i framtiden kan användas för att kvalitetssäkra kommande projektinsatser.

I det ovan nämnda strategidokumentet sägs bl.a. följande som har relevans för projektet Unga Vuxna A/B:

- *"Utgångspunkten för EU-projektarbetet är att stadens verksamheter ska se EU-medel som delfinansiering till utvecklingsprojekt som utgår från stadens egna behov. Projektidéer ska därför utgå från verksamheternas budget eller andra identifierade utvecklingsområden".*
- *"För att bättre ta tillvara EU-projektens resultat är det viktigt att projektidéerna utgår från förvaltningarnas ordinarie utvecklingsidéer. Samtidigt behöver former för hur projektresultaten utvärderas och sprids inom staden utvecklas".*
- *"Ett positivt synsätt samt en tillåtande inställning till personal som vill söka och bedriva EU-projekt är en viktig faktor i EU-arbetet".*
- *"I de fall där flera förvaltningars och/eller bolags projektidéer överensstämmer kan dessa med fördel samordnas i en gemensam ansökan. Därutöver finns behov av att få stöd i att hitta relevanta partners utanför den kommunala verksamheten och i Europa för det aktuella projektet".*

Av intervjuer med utvecklingsledare samt projektledarna framgår att viktiga lärdomar av processen att utveckla ansökan är att det måste få ta tid och att det har varit mycket viktigt att utveckla idén tillsammans med de aktörer som skulle komma att beröras av projektets verksamhet. Förankringen skedde såväl på handläggarnivå som på chefsnivå.

Ett problem som uppstod när ansökan just hade beviljats var att Göteborgs Stad gjorde en omorganisation som innebar att en ny chef skulle axla rollen som projektägare och att nya samarbetskonstellationer till viss del uppstod mellan projekt och samverkansaktörer. Detta medförde att förankringsprocessen förlängdes genom att nya personer involverades.

Projektet beviljades i december 2010 och inleddes 2011-02-01 med en mobiliseringsfas som pågick t.o.m. 2011-05-31. Därefter började deltagare skrivas in i verksamheten och aktiviteter startades efterhand. Verksamheten kom igång i större skala från augusti månad 2011. Det fanns redan från start ett stort intresse från målgruppen för att delta i projektet och det var också uppenbart att det saknades relevanta insatser för målgruppen.

Målgrupp och de behov som projektet förväntades tillgodose

I detta avsnitt beskrivs inledningsvis den grundproblematik som projektets verksamhet har varit utformad för att arbeta med samt hur projektets målgrupp avgränsades. Därefter beskrivs syfte och målsättningar för projektet samt de aktiviteter som planerades för att uppnå dessa.

Projektets målgrupp och grundproblematik

I den projektbeskrivning som lämnades in till ESF-rådet inför genomförandet av projektet beskrevs situationen för gruppen unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar enligt följande;

”Unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar har större svårigheter än andra grupper att komma ut i arbetslivet. Det finns lika många orsaker till att unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar står utanför arbetsmarknaden som det finns individer i målgruppen. I Göteborgs nordöstra stadsdelar arbetar ett flertal verksamheter och instanser med målgruppen unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar, bland annat stadsdelarnas boendestöd, Sociala resursförvaltningen, sjukvårdens psykiatriska öppenvård, Stödteamet Arena, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Trots det, upplevdes befintliga verksamheter sakna förutsättningar för att möta individernas behov av stöd för att nå egen försörjning, en meningsfull vardag och ett självständigt liv. Bristen på samverkan mellan berörda verksamheter kring individen upplevdes som ett hinder för att bilda sig en helhetssyn och ett arbetssätt som bättre möter unga vuxnas svårigheter, styrkor och behov.”

Det var utifrån denna behovsbild som projektet Unga Vuxna A/B planerades och organiserades för en målgrupp som avgränsades på följande sätt:

”Unga vuxna i åldern 18-30 år med psykisk funktionsnedsättning som:

- har eller har haft kontakt med psykiatri*
- befinner sig utanför den ordinarie arbetsmarknaden*
- har sjukersättning, aktivitetsersättning eller försörjningsstöd*
- har behov av struktur i vardagen*
- har behov av aktiviteter eller sociala sammanhang”.*

Konkreta utvecklingsbehov som ledde till utformningen av projektet var framförallt att boendestödsinsatsen hade för lite fokus på aktivitet i riktning mot arbetsmarknaden samt att målgruppen inte heller kom till aktivitetshuset i Kortedala.

Genom tidigare nämnd LFA-analys isolerades fyra fokusområden enligt vilka den grundproblematik som projektet ämnar arbeta med kan förstås:

- **Självbild och funktionsnedsättning** – I ansökan konstateras att unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar ofta har en låg självkänsla och självförtroende vilket i hög utsträckning kan ge konsekvenser i strävan efter inträde i arbetslivet.
- **Metoder och motivation** – I ansökan konstateras att befintliga arbetsmetoder inte når optimala resultat. Vidare beskrivs att Aktivitetshuset har svårt att locka till sig den yngre målgruppen samt svårigheter att hitta aktiviteter som genererar en mer konsekvent närvaro på Aktivitetshuset för unga vuxna.

- Samverkan – Detta område omnämns i flera avsnitt av projektansökan till en betydande orsak till att målgruppens behov och förutsättningar inte kunde mötas på ett optimalt sätt inför starten av aktuell projektverksamhet. Följande citat sammanfattar väl de upplevda utmaningarna; *”Vanligast förekommande är att socialtjänsten eller Försäkringskassan ansvarar för individens ekonomiska ersättning, aktivitet, sysselsättning. Sjukvården står för det medicinska ansvaret, behandling och psykiatrisk rehabilitering. Bristen på en samordnad handlingsplan för individen, och/eller en kontinuerlig dialog mellan huvudmännen, kan leda till att individen inte erbjuds stödinsatser baserade på en övergripande helhetssyn och långsiktighet”*.
- Attityder och resurser – I ansökan konstateras att genomförda undersökningar har visat en okunskap kring och stigmatisering av personer med psykisk ohälsa. Vidare beskrivs att den aktuella målgruppen i sin strävan efter inträde på arbetsmarknaden inte bara hindras av konjunkturnedgångar och den slimmade struktur som finns på dagens arbetsmarknad utan även av att många verksamheter som arbetar med målgruppen saknar en tydlig koppling till arbetsmarknaden och de sysselsättningsmöjligheter som finns.

Projektets syfte och målsättningar

Slutprodukten av den dialog som fördes i olika fora blev en projektverksamhet vars syfte i projektbeskrivningen är formulerat enligt följande;

”Avsikten med projektet är att grundlägga en ny arbetsmodell för:

- *Samordnade och effektivare insatser för unga vuxna med syfte att minska isolering och öka målgruppens inkludering i samhället och arbetslivet.*
- *Ökat välbefinnande och personlig utveckling för deltagarna i projektet.*
- *Att skapa förutsättning för individer i gruppen att närma sig ordinarie eller alternativ arbetsmarknad.*
- *Kunskapsökning och utbyte mellan projektets samverkansparter”.*

Som framkom av beskrivningen av grundproblematiken ovan så har påverkansfaktorer för målgruppens möjligheter att träda in i arbetslivet identifierats på både operativ och strategisk nivå. I enlighet med detta har målsättningar formulerats som anknyter till båda nivåerna.

Huvudmålsättningen är i projektansökan formulerad enligt följande;

”Att unga vuxna i nordöstra Göteborg med omnejd som har någon form av psykisk funktionsnedsättning ska ha bättre förutsättningar att komma ut i arbetslivet”.

Utöver huvudmålsättningen finns följande målsättningar formulerade:

- Ökat samarbete mellan olika instanser.
- Fånga upp så många individer som möjligt ur målgruppen.
- Minska isolering och utanförskap för projektdeltagarna.
- Skapa förutsättningar för ökad aktivitet och integration i samhället.
- Öka andelen aktiva unga på Aktivitetshusen.
- Bredda kunskapen om målgruppen och dess problematik samt hitta ett sätt att förebygga problemen.

- Minska samhällskostnader genom samordning och mer effektiva insatser.
- Ökad medvetenhet och kunskap om tillgänglighet och jämställdhet hos projektmedarbetare och samverkanspartner.
- Attitydförändring hos samverkanspartners kring funktionsnedsättningar.
- Öka kunskap och närhet till sociala ekonomin och sociala kooperativ.
- Implementera projektet i ordinarie verksamhet.

De aktiviteter som förväntades vara relevanta för att uppnå målsättningarna på individnivå så framgår det av projektansökan att projektverksamheten var tänkt att organisera både gruppaktiviteter och individuella aktiviteter riktade mot målgruppen. Exempel på aktiviteter som lyfts i projektansökan är strukturerade veckoscheman, jobbcoachning och studiecirkelverksamhet. Samtliga aktiviteter riktade mot målgruppen ska enligt projektansökan ha ett arbetsmarknadsfokus. I ansökan återfinns följande formulering kring projektets arbetsmarknadsfokus; *”Arbetsmarknadsfokus har för oss en bredare innebörd (än bara ”vanliga” heltidsanställningar), då vi tolkar arbete utifrån deltagarnas individuella förutsättningar, funktionsnivå och önskemål”*.

Värt att notera är att de projektaktiviteter som riktas till deltagarna utvecklats efterhand då verksamheten styrts med stort deltagarinflytande. Projektpersonalen har uttalat arbetat med att främja projektdeltagarnas delaktighet och har därför inte styrt över deltagarnas schema på egen hand.

Vad gäller den organisatoriska och mellanorganisatoriska nivån utgör styrgruppen en viktig komponent då projektets medfinansierare, projektledare, ekonom och EU-samordnare deltar. Utvärderarna kan i ansökan ej finna formuleringar kring syftet med styrgruppens arbete samt hur detta är tänkt att organiseras. Utöver styrgruppen så står det i den ansökan som skickades in till ESF-rådet inför projektets genomförande att projektverksamheten *”ska arbeta aktivt med samverkanspartners, näringslivet och brukarorganisationer”*. Ett verktyg för detta beskrivs i ansökan vara regelbundna nätverksträffar.

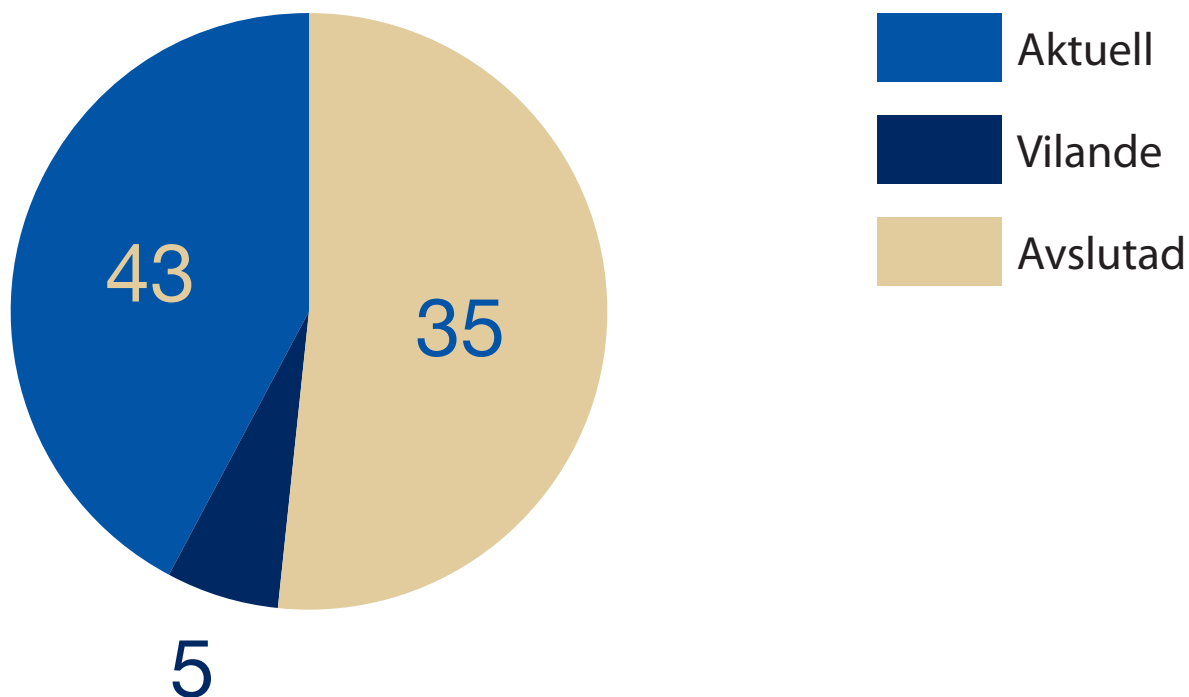
Som framgår senare i rapporten har dock styrgruppens arbetsformer och inriktningen av styrgruppens arbete förändrats under projektets gång som en följd av det organisatoriska lärande som skett.

Deltagargruppen, metod samt samverkan på operativ och strategisk nivå

I detta avsnitt redovisas inledningsvis data kring deltagargruppen. Därefter beskrivs projektets metod, metodutveckling samt samverkan.

Deltagarna och deras behov av verksamheten

Projektets deltagarvolym, insatser och resultat har gått igenom med projektledarna under det fjärde kvartalet 2013. Sammanlagt har 83 personer registrerats som deltagare i projektet. Vid avstämning 2013-10-31 var 35 av dessa fortfarande aktuella i projektverksamheten, 5 vilande och 43 personer avslutade.

Intresset av projektverksamheten har varit stort och det framkommer i intervjuer med projektledarna att det under en period var så täta studiebesök av potentiella deltagare att de i ett skede fick begränsa möjligheter till intag. Utvärderarna menar att intensiteten i studiebesök och samverkansparternas vilja att remittera deltagare kontinuerligt bekräftar att Unga Vuxna A/B fyller ett behov för den aktuella målgruppen som redan befintliga verksamheter inte kan tillfredsställa. Denna uppfattning förstärks ytterligare av de intervjuer som har genomförts med projektdeltagare. En av de intervjuade projektdeltagarna uttryckte sig i en intervju med en av utvärderarna enligt följande;

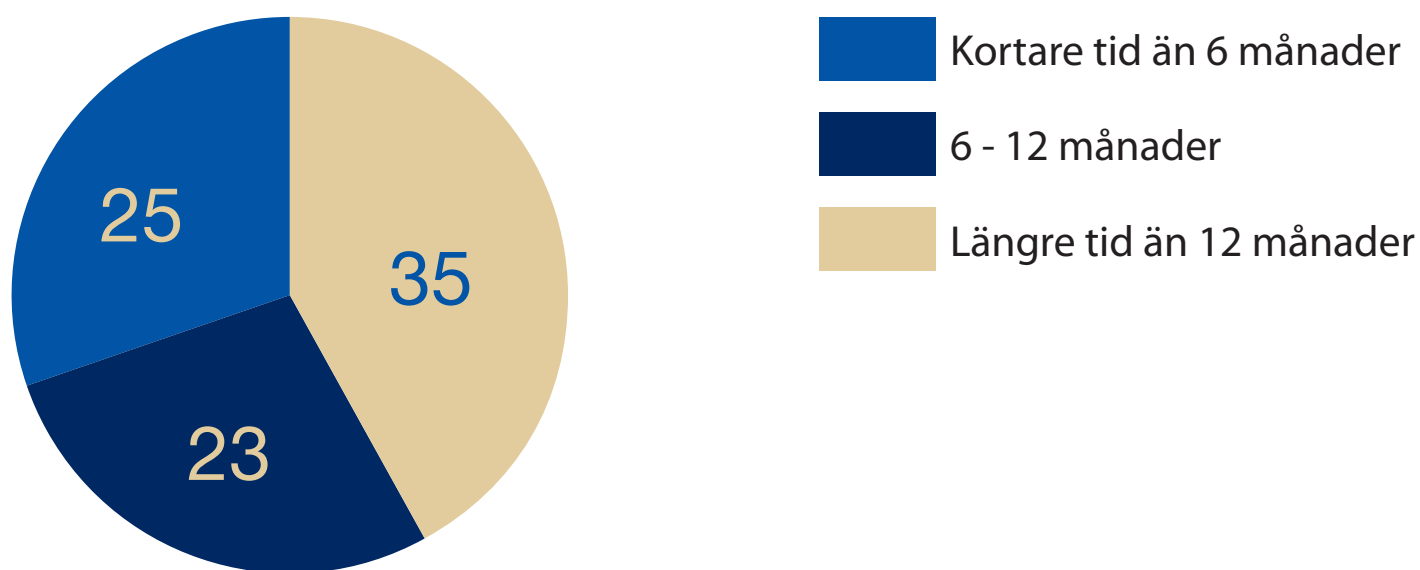
"Innan jag kom hit så var jag mest hemma. Jag tycker att det är jobbigt att vara utanför lägenheten och det har inte funnits något som har varit min grej innan".

Deltagarna har vid inskrivningstillfället haft sin försörjning genom följande organisationer:

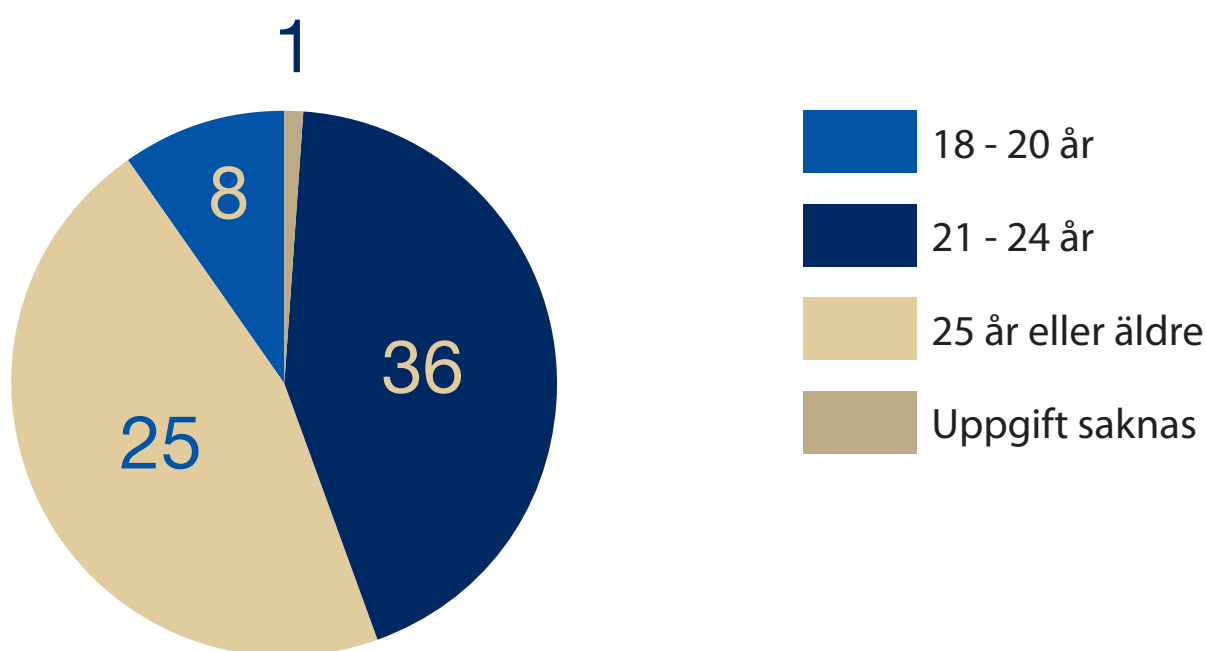
- Försäkringskassan, 25 personer (varav 22 med aktivitetsersättning och 3 med sjukersättning).
- Ekonomienhet SDF Östra Göteborg, 32 personer.
- Ekonomienhet SDF Angered, 15 personer.
- Ekonomienhet SDF Centrum, 1 person.
- Ekonomienhet SDF Lundby, 1 person.
- Ingen ersättning, 5 personer.
- Saknas uppgift om ersättning, 4 personer.

Rekryteringen förefaller ibland ha initierats av deltagaren själv och i andra fall av en handläggare hos en av de nämnda myndigheterna. Inom stadsdelsförvaltningarna har remittering skett både genom ekonomienheterna och genom boendestödet. Uppdelat på respektive myndighet innebär ovan redovisade siffror att Försäkringskassan stått för 30 % av deltagarvolymen, Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning för 39 % av deltagarvolymen samt Angereds stadsdelsförvaltning för 18 % av deltagarvolymen.

Deltagarna har varit inskrivna förhållandevis långa perioder vilket är naturligt med tanke på den problematik de har och den metodik som används och som går ut på att individen själv styr den takt som utvecklingen kan ske i.

Huvuddelen av deltagarna, 69 %, är kvinnor och 31 % män. Deltagarnas ålder vid inskrivning i projektet, fördelat på olika ålderskategorier, framgår av nedan diagram.

De inskrivna deltagarna har i varierande grad deltagit i projektets specifika aktiviteter. Under år 2011 rapporterades en hög närvarofrekvens. Denna byggde dock på en vid tolkning av deltagandebegreppet som senare fick ändras efter krav från ESF-rådet. Från januari månad 2012 har deltagare i genomsnitt varit aktiva i projektet 25 timmar per månad. En enskild månad har i regel 44 % av de aktuella deltagarna varit i aktivitet i projektet 10 timmar eller mindre, cirka 33 % har deltagit 11 – 24 timmar och cirka 23 % av deltagarna 25 timmar eller fler.

Projektledarna menar i intervju samtidigt att deltagarnas aktiva tid i relation till projektverksamheten är mer omfattande än den tid de vistas i projektkokalerna då flertalet deltagare behöver boendestödsinsatser i varierande grad för att deltagaren ska vilja/kunna ta sig till projektkokalerna.

Deltagargruppens sammansättning och problematik förefaller väl stämma överens med projektbeskrivningen.

Metod

En metod är enligt Svenska Akademiens Ordbok (SAOB) ett systematiskt, planmässigt, regelbundet tillvägagångssätt för att lösa en teoretisk eller praktisk uppgift i utförandet av ett arbete. Tillvägagångssättet grundas på erfarenhet/praktik.

Projektledarna har tillsammans med utvecklingsledaren samt en av utvärderarna arbetat fram en processbeskrivning som övergripande redovisar projektets metod. Arbeta pågår för att komplettera beskrivningen med mer utförlig text. Processbeskrivningen redovisas som bilaga 3.

I huvudsak beskrivs hur en deltagare lotsas genom processen från introduktion till utslussning samt vilka resurser och aktiviteter som finns att tillgå i arbetet med att förbereda och rusta deltagarna för utbildning och/eller arbete.

Processen följer en relativt vanligt förekommande procedur med studiebesök, information om verksamheten och betänketid före en inskrivning sker. Efter att en deltagare uttryckt att han/hon vill delta i projektet så görs ett avtal om deltagande och kartläggning av behov och förutsättningar för deltagandet genomförs.

Aktivitetserna i projektet har i huvudsak bestått av följande:

- Gemensam frukost för de som har velat.
- Friskvårdsaktiviteter (Friskvårdsklubben, Keiko och Hälsoteket).
- Kost och hälsa.
- Hantverksaktiviteter som silversmide, snickeri, textil, keramik, måleri samt café.
- Samhällsorientering.
- Diskussionsgrupp.
- Vägledning och coachning av person utbildad i metoden Individual Placement and Support.
- Individuella samtal och aktiviteter med projektledarna.
- Boendestöd.
- Treparts- och nätverksmöten.
- Praktikplatser.

Utvärderarna har deltagit i enstaka aktiviteter samt intervjuat deltagare i de olika gruppaktiviteterna. Det tillgängliga antalet utvärderingstimmar har dock inte medgett någon mer ingående analys av aktiviteterna. Det är dock utvärderarnas uppfattning att aktiviteterna har varit relevanta för att aktivera deltagarna och att förbereda dem för utbildning och/eller arbete.

Mål för samverkan på operativ och strategisk nivå

Som framkommer av informationen om projektets syfte och målsättningar så finns det i projektverksamheten flera samverkansmål. Det finns intentioner att:

- Öka samarbetet mellan olika instanser.
- Minska samhällskostnader genom samordning och mer effektiva insatser.
- Implementera projekt i ordinarie verksamhet.

Även projektets syfte att grundlägga en ny arbetsmodell riktad mot unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar är i hög grad anknutet till en tanke om ökad samverkan.

Det finns olika sätt att närma sig samverkan och organisering av denna. En initial relevant uppdelning att göra i det aktuella projektet är samverkan på operativ nivå respektive strategisk nivå:

- Samverkan på strategisk nivå anknyter till en ambition att upparbeta riktlinjer, policies och samarbetsstrukturer som erbjuder ett ramverk enligt vilken samverkan på operativ kan organiseras.
- Samverkan på operativ nivå anknyter till ett genomförandeperspektiv i enlighet med de riktlinjer, policies och samarbetsstrukturer som upparbetats på strategisk nivå.

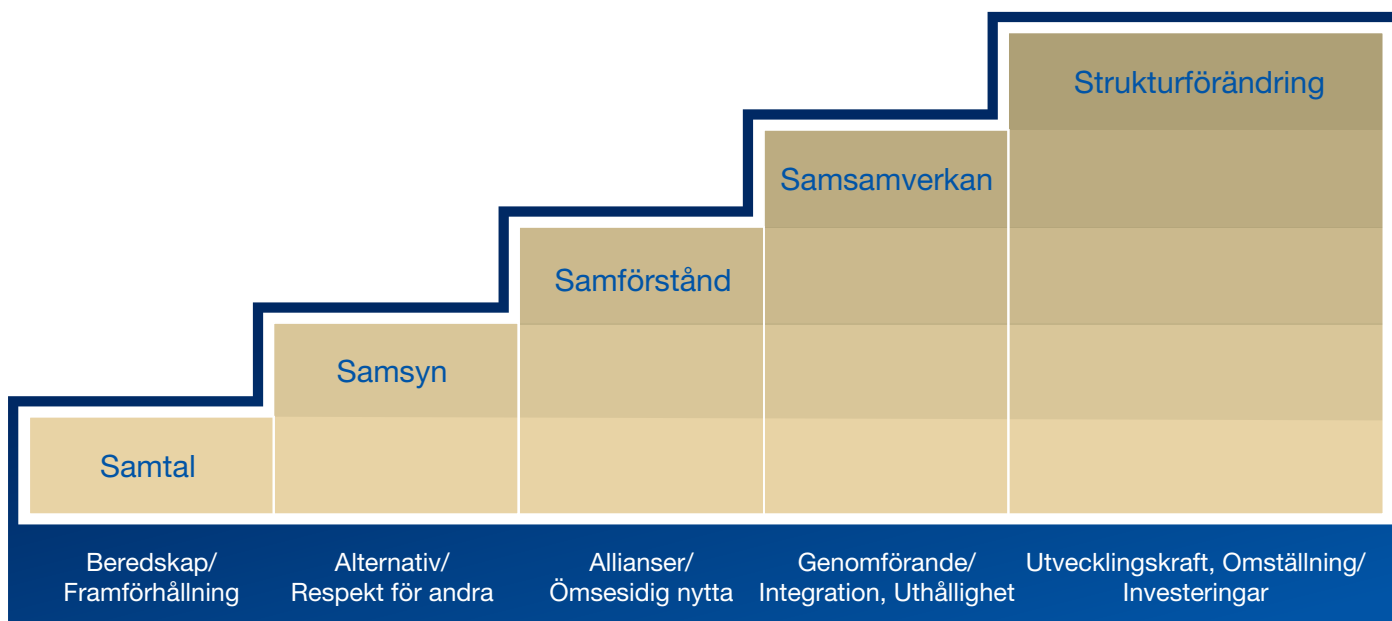
Även om en distinktion bör göras mellan strategisk samverkan och operativ samverkan så vill Framtidsutbildning AB framhäva att båda nivåerna är viktiga för att ett fungerande system för samverkan ska kunna etableras och genomsyra relevanta aktörers verksamhet i ett längre perspektiv.

Temagruppen Unga i Arbetslivet konstaterar i skriften *Utvärdering av arbetsmarknadsprojekt för unga* att *"vissa har konstaterat att samverkan har blivit ett modeord inom offentlig sektor, men att det krävs ett fördjupat arbete om det ska bli mer än en övergående trend"*.

Citatet ovan speglar dels en utmaning i att arbeta med samverkan men det signalerar även att samverkan kan ses som en utvecklingsprocess som kan fördjupas efterhand. Detta kan illustreras genom den så kallade samverkanstrappan.

Samverkan på en operativ nivå

Figuren nedan signalerar att det i en samverkansprocess finns en logik enligt vilken samverkansprojekt eller liknande kan arbeta. De olika trappstegen illustrerar olika steg i samverkan som också illustrerar vilken hållbarhet som finns i samverkan inom respektive steg samt vilka frågor som aktualiseras för att göra samverkan mer hållbar långsiktigt. Modellen har använts i dialogen med projektet under projektprocessen.

Det framkommer av intervjuer med projektledarna att de har använt mycket tid på att upparbeta en fungerande operativ samverkan. De menar vidare i intervjuer att de har lyckats etablera viktiga kontaktvägar. En av projektledarna uttrycker sig i en intervju enligt följande;

"I början så var det klart att det krävde mycket tid. Det tog också lite tid för oss att lära oss hur de andra organisationerna tänker och hur vi skulle tolka olika signaler. Men vi har lyckats etablera bra kontakter med flera personer och vi känner att vi har kommit en bit på vägen".

Det framkommer i intervjuer att de kontakter som har tagits från projektets sida med samverkansparter i huvudsak har rört situationer som har uppstått kring enskilda projektdeltagare som har krävt samarbete för att lösa. Projektledarna har uppfattat samverkansparterna som lyhörda och att en dialog har kunnat etableras.

Utvärderarna menar att projektledarnas intensiva arbete med att etablera en operativ samverkan har haft stor betydelse för de personer som har deltagit i projektverksamheten. I den andra delrapporten framförde utvärderarna att genomförda utvärderingsaktiviteter tydde på att samverkan i hög utsträckning varit personbunden och behovsorienterad och därför behövde kompletteras med en organisationsbunden och strategiskt orienterad samverkan.

Projektledarna har i betydande utsträckning kunnat agera som ombud för deltagarna och i detta arbete skapat allianser med olika samverkansparter. Det förefaller dock inte som det har uppstått samhandling i den meningen att gemensamma handlingsplaner har upprättats. Det viktigaste både för handläggarna hos Försäkringskassan och hos stadsdelarna har varit möjligheten att erbjuda aktiviteter med fokus mot utbildning och arbetsmarknad.

Samverkan på strategisk nivå

Under 2013 har också ett mer organisatoriskt och strategiskt arbete påbörjats mellan Sociala resursförvaltningen och Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning i relation till Unga Vuxna A/B. Framtidsutbildning AB har i tidigare rapporter betonat betydelsen av att andra aktörer behövde

engageras i en organisationsbunden och strategiskt inriktad samverkan så som Socialförvaltningen, Försäkringskassan, Psykiatri och Arbetsförmedlingen. Detta för att åstadkomma ett organisatoriskt lärande och ett mervärde för medverkande organisationer.

Styrgruppens arbete rörde i projektets inledande fas endast informationsärenden men i slutfasen av projektet har genomförda styrgruppsmöten i ökande utsträckning varit av strategisk karaktär. Detta kan delvis relateras till att det under projektets andra verksamhetsår fördes diskussioner om styrgruppens roll och ansvarsområde. Under senare delen av år 2013 har styrgruppens möten i stor utsträckning berört möjligheterna till implementering. Projektets ambitionsnivå i fråga om samverkan har varit hög vilket utgjort en god grund för att arbeta med dessa frågor.

Det framgår av intervjuer med ledamöter i projektets styrgrupp att projektet på operativ nivå har ett nätverk av kontakter i olika organisationer och forum som arbetar med målgruppen unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar. Detta nätverk har främst initierats på tre sätt:

- Projektledarna har aktivt upparbetat kontakt med operativ personal i andra myndigheter.
- Ledamöter i styrgruppen har förmedlat kontakter som har bidragit till projektledarnas nätverk.
- Projektledarna har fått tillgång till redan befintliga samverkansnätverk som har kunnat nyttjas i projektet.

Det operativa nätverk som finns upparbetat inom ramen för genomförandet av projektet uppges i intervjuer fungera väl utifrån att vetskapen om projektet sprids samt att en samverkan kring ett flertal individärenden har genererats. Det framkommer dock i intervjuer att det har funnits en otidlig förankring till projektets syftesbeskrivning i det operativa nätverk som har upparbetats. Detta baserat på att den kommunikation som funnits i operativa nätverk i hög utsträckning har haft följande karaktär:

- Information om projektet och dess verksamhet.
- Kommunikation gällande specifika individärenden i relation till vilka flera aktörer behöver involveras för att föra individprocessen framåt.

Kommunikationen har i mindre utsträckning rört principiella frågor som är av vikt för att åstadkomma en arbetsmodell som innehåller kunskapsökning och utbyte mellan projektets samverkansparter samt samordnade och effektivare insatser.

Framtidsutbildning AB framförde i den andra delrapporten att: *"Samarbete och samverkan bör förstås som en process där den kommunikation som hittills skett i operativa nätverk bör ses som en inledning på en process som kan leda till mer principiella diskussioner av organisatorisk karaktär. Flera intervjuade menar dock att det bör finnas en tydligare ambition och strategi för hur det operativa nätverk som har upparbetats inom ramen för genomförandet av projektet kan nyttjas. Detta då projektet befinner sig i ett läge där ambitionsnivån kan stegras men även då projektet lider mot sitt slut och att det maximala värdet av projektverksamheten måste genereras. Flera av de intervjuade menar att det finns en betydande risk att det operativa nätverket som upparbetats är av tillfällig art om detta arbete inte systematiseras".*

Även om det, som kommer att framgå av det avslutande avsnittet, finns tankar kring hur projektet ska implementeras så är ovan synpunkter fortfarande relevanta.

Det framkommer i genomförda intervjuer att klimatet i styrgruppen upplevts som bra utifrån att det förts intressanta och dynamiska diskussioner. De intervjuade menar att det funnits en respekt för varandras roller och kompetens och att styrgruppens ledamöter har berikat varandra i de diskussioner som förts.

Det har också framkommit att det har funnits flera utmaningar i hur styrgruppsarbetet har fungerat. Flera intervjuade menar att det arbete som utförts i projektets styrgrupp har utmärkts av följande:

- Att det i hög utsträckning förts relevanta diskussioner på styrgruppsmötena men att dessa i högre utsträckning skulle kunnat leda till handling.
- Att de medverkande i styrgruppen har haft begränsade ansvars- och mandatområden.
- Att strategiska frågor skulle kunnat behandlas i högre utsträckning för att ge större effekt.

Undertecknade har vid medverkan i styrgruppen observerat de trender och mönster som lyfts av intervjuade personer. I samband med detta har utvärderingen påvisat flera utvecklingsmöjligheter i detta arbete. Vad gäller strukturen för styrgruppsmötena har denna utvecklats efterhand i projektet med tydligare dagordningar och tydligare inramning för de diskussioner som förts. Undertecknade menar dock att de diskussioner som förts vid styrgruppsmötena skulle kunnat tas tillvara i högre utsträckning genom införande av tydligare rutiner kring dokumentation och uppföljning av tidigare förda diskussioner och fattade beslut. I den andra delrapporten fördes också en diskussion kring styrgruppens sammansättning samt möjligheterna att tillvarata det lärande som genererats i projektet. Dessutom gjordes teoretiska anknytningar kring förutsättningar för hållbart strategiskt utvecklingsarbete i offentliga organisationer, se bilaga 2.

Resultat och effekter

Projektet har i betydande utsträckning uppnått sitt syfte och sina målsättningar. De viktigaste resultaten och effekterna är att:

- Det har skett en ökad samordning kring individer i deltagargruppen som har lett till att de har fått relevant stöd och detta har påverkat deras livssituation positivt.
- Ungdomar kommer i ökad utsträckning till Aktivitetshuset i Kortedala och deltar i verksamheter.
- Deltagandet i aktiviteter leder till en ökad inkludering som innebär ett större välbefinnande och personlig utveckling.
- Ett betydande antal ungdomar kan sägas ha närmat sig arbetsmarknaden genom praktik, utbildning och anställning.
- Det har i projektet uppstått ett organisatoriskt lärande kring hur EU-projekt kan utvecklas och drivas.
- Metoden har beskrivits i en processkarta.

Det framkommer i majoriteten av deltagarintervjuerna att deltagargruppen i hög grad har varit isolerad. Vikten av att ha brutit en isolering på det vis som projektverksamheten har visat sig göra speglas på olika sätt i intervjuer med projektpersonal, projektdeltagare och boendestöd.

Upplevda värden för deltagarna

Värdet av att tillhöra en social gemenskap tas upp i olika former av samtliga aktörer. En av de intervjuade projektdeltagarna uttrycker det enligt följande:

"Jag förlorade många kompisar när jag fick min diagnos, det är inte lätt för andra att hantera. Jag vill ju fortfarande ha vänner och umgås med andra, men jag behöver göra det på mina villkor. Här behöver man inte förklara sig eller anpassa sitt beteende. Jag trivs i gruppen och jag stannar ibland kvar lite extra för att umgås".

Vikten av att ha en dagsrutin framkommer i flera intervjuer som ett stort värde i relation till den brutna isoleringen. En av projektledarna uttrycker sig i en intervju enligt följande:

"Det är lätt att tappa strukturen i vardagen om man inte har några aktiviteter att förhålla sig till. En brist på aktivitet leder inte bara till att man är isolerad. Det påverkar också viktiga rutiner kring mat och sömn. Genom att aktivera deltagarna här i projektet under vissa timmar kan de upprätta en struktur i sin vardag och därmed också bearbeta matrutiner, sömnrutiner och aktivitetsrutiner".

Värdet av att deltagarna får möjlighet att tänka på sig själva och sin framtid i relation till arbete eller studier ses som ett centralt moment av de intervjuade projektledarna. Detta värde ligger väl i linje med de intentioner som uttrycks i den projektansökan som skickades in till ESF-rådet inför starten av projektverksamheten. En av projektdeltagarna uttrycker sig i en intervju enligt följande:

"Jag har börjat fundera på vad jag vill i framtiden. Jag har flera idéer men jag vet inte var det kommer att sluta. Jag har inte tänkt så mycket på vad jag vill göra innan men jag tror att jag har blivit mer redo för det för att jag har tränat på vissa saker här. Jag ska ha mitt första möte med någon coach som finns här nästa vecka. Vi ska prata om praktik. Det ska bli roligt att prata om det men jag vet inte om jag är redo än".

Projektledarna menar i intervjuer att deltagarnas tankar kring sin framtid inte behöver vara i form av att de får inspiration till att ta sig ut på den öppna arbetsmarknaden utan det kan också vara att inse att den öppna arbetsmarknaden inte är rätt forum för vissa personer. Denna tankegång bekräftas i enstaka deltagarintervjuer där deltagare i samtal med utvärderaren menar att de inte kan eller vill resonera om sig själva i relation till den öppna arbetsmarknaden utan snarare vill koncentrera sig på att hitta ett forum där de kan trivas och inte pressas.

Utvärderarna menar att det i intervjuer med deltagare, personal och samverkansparter har blivit tydligt att projektets målgrupp varit bred i relation till behov och förutsättningar. Detta trots att projektet vänt sig till en mer nischad målgrupp än många andra projektverksamheter. Den breda målgruppen har å andra sidan enligt utvärderarna öppnat flera möjligheter:

- Möjligheter att skapa en dynamisk deltagargrupp där olika behov, förutsättningar och perspektiv kunnat verka och stärka varandra.
- Möjligheter för projektpersonal och samverkansparter att upparbeta kunskap om komplexiteten och diskrepansen i den problematik som ryms i gruppen unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar.
- Möjligheter att organisera den arbetsmodell som genererats i projektet utifrån de individuella behov och förutsättningar som finns i aktuell målgrupp.

Parallellt med ovan redovisade möjligheter så har det i intervjuer med olika aktörer också framkommit att bredden i målgruppen utgjort en utmaning. Den största utmaningen i att målgruppen har skiftande behov och förutsättningar är att projektverksamheten måste organiseras utifrån att samtliga individer som träder in i projektverksamheten ska kunna stimuleras och drivas framåt i sin individuella process på ett sätt som möter respektive individs behov och förutsättningar. Utvärderingen har visat att projektverksamheten väl tillfredsställt de behov som ligger i den ”lägre aktivitetskalan” och den initiala processen i projektet. Av de deltagare som har genomgått en betydande personlig utveckling inom projektverksamheten och börjar närma sig en tillvaro utanför projektets lokaler så har utvärderaren uppfattat en utmaning i att driva dessa individprocesser vidare. Utvärderarna menar att aktiviteter behöver utvecklas i projektet för de individer som har byggt upp en stabilitet i sin vardagsaktivitet men ännu inte är redo för att vara verksamma i en icke anpassad miljö så som den öppna arbetsmarknaden. Många deltagare har också avslutat sitt deltagande i projektet när de fått en praktikplats.

Oberoende av om enskilda individer har etablerat sig på arbetsmarknaden i olika former i anslutning till sitt projektdeltagande eller ej så menar utvärderarna att projektverksamheten har bidragit till en betydande personlig utveckling hos de deltagare som utvärderarna har kommit i kontakt med under genomförda utvärderingsaktiviteter som har inneburit ett ökat välmående, förbättrat självförtroende, bättre hälsa, ökad aktivitet, mer drivkraft, ökad delaktighet och eget ansvarstagande samt en positivare framtidstro.

Många har närmat sig arbetsmarknaden

Under projektets gång har Sociala resursförvaltningen utbildat sina coacher i metoden Individual Placement and Support. Projektet har haft tillgång till en coach som arbetar både på Aktivitetshuset i Kortedala och på Aktivitetshuset i Angered, Gunnareds gård. Deltagarna i projektet Unga Vuxna A/B har haft möjlighet att träffa denna resursperson vid två tillfällen varje vecka. Av intervjuer med deltagare och personal framgår att tillgången till denna resurs har varit mycket betydelsefull. IPS-metoden är en utveckling av Supported Employment med specialinriktning mot personer med psykiska funktionsnedsättningar. Enligt MISA (Metoder för individuellt stöd i arbete) innebär ett stöd genom IPS sammanfattningsvis:

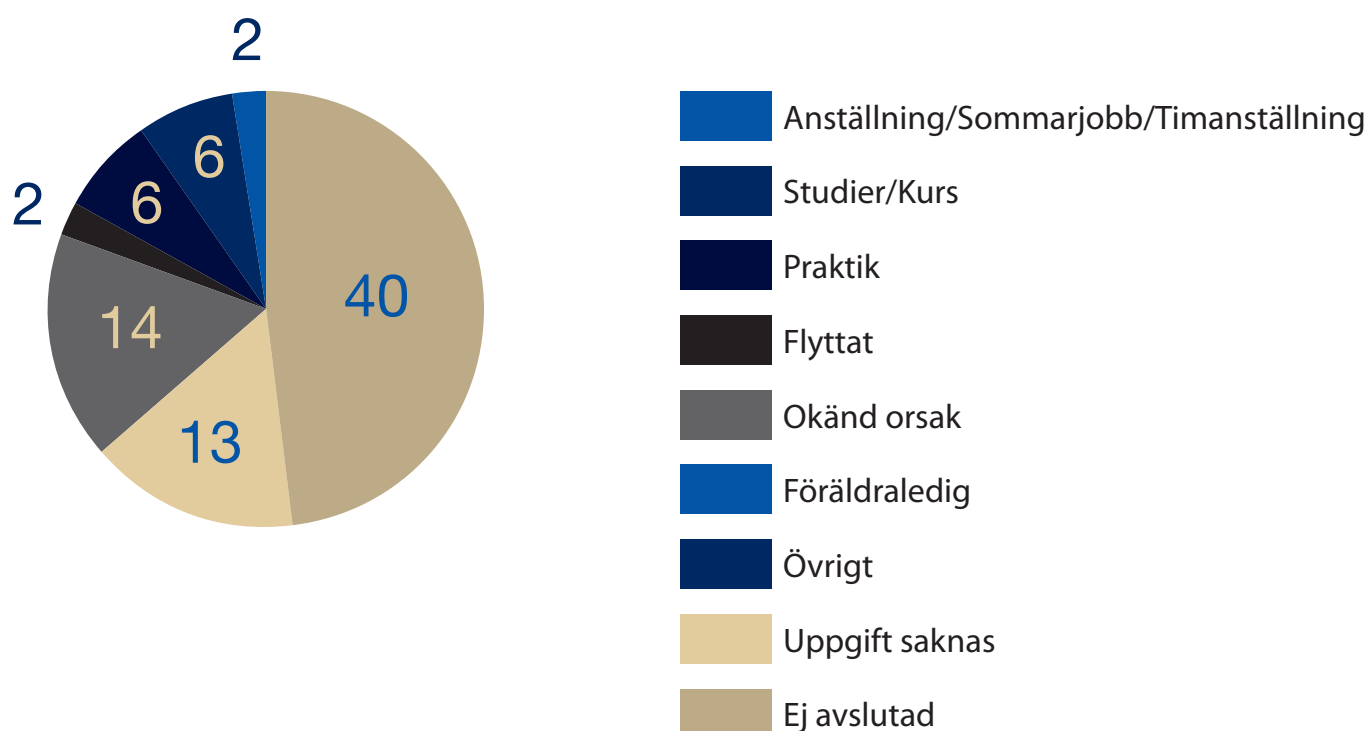
- Snabbare arbetsprocess, målsättningen är att ha börjat kontakta arbetsgivare inom en månad.
- Ökat samarbete med det psykiatriska behandlingsteamet.
- Fokus på att snabbt hitta en anställning – inte bara sysselsättning/praktik.
- Man får som deltagare stöd i att söka arbete vilket ställer högre krav på motivation och egen drivkraft.

Coachen har kontinuerligt arbetat med 5-10 deltagare från projektet. Uppföljningen av deltagarnas aktiviteter visar att:

- Sammanlagt 13 deltagare (16 %) har haft en praktikplats under projektperioden.
- 12 personer (15 %) har deltagit i studier.
- 4 personer (5 %) har haft sommarjobb eller timanställning.
- 2 personer (2 %) har/har haft en längre anställning.
- 14 deltagare (33 % av de avslutade) vid avslutning ur projektet har haft en praktikplats, studerat eller haft en anställning.

Många deltagare har således fått möjlighet att testa att arbeta. *"Tbland har detta fungerat bra och i andra fall mindre bra"*, uppger intervjuad coach. Svårigheten förefaller vara att vidmakthålla positiva utvecklingsprocesser både ur ett individuellt perspektiv och ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Jämfört med förhållandena före projektet är dock de uppvisade resultaten anmärkningsvärt goda. Projektet har genom sina aktiverande insatser ökat deltagarnas drivkraft och förmåga att delta i olika aktiviteter. Detta har också innefattat en betydande volym av arbetsmarknadsinriktade aktiviteter. Även om dessa ännu inte har lett till ett större antal anställningar så har en grund lagts för att generera sådana resultat i framtiden. Det är av stor vikt att IPS-coachen får möjlighet att också stödja individerna efter att de har erhållit en anställning så att de kan behålla denna.

Nedan diagram redovisar avslutningsorsakerna för de 43 deltagare som avslutats 2013-10-31.

Det är i hög utsträckning projektets metodik och samarbetet med Sociala resursförvaltningen som har genererat de positiva resultaten. Utvärderarna menar samtidigt att det i framtiden finns möjligheter att på ett bredare sätt använda alla sektorer på arbetsmarknaden för att skapa ingångar till denna för målgruppen, inte minst den sociala ekonomin.

Projektets ekonomiska effekter

Projektet har haft betydande effekter i fråga om det ekonomiska utfallet främst genom att kostnader har överförts från stadsdelsförvaltningarna till Försäkringskassan men även genom att projektdeltagare under kortare eller längre perioder kunnat försörja sig själva.

De viktigaste ekonomiska effekterna utgörs av att:

- Försäkringskassans kostnader för deltagargruppen har ökat genom att sammanlagt 10 personer har gått från annan ersättning till ersättningar inom det generella socialförsäkringssystemet.

- Försörjningsstödsenheterna i stadsdelarna Östra Göteborg och Angered har minskat sina kostnader genom att 9 personer har gått från försörjningsstöd till ersättningar inom det generella socialförsäkringssystemet. 5 personer har kunnat försörja sig själva helt eller delvis under kortare/längre perioder och enstaka personer har gått från försörjningsstöd till försörjning inom studiestödssystemet.

Projektet har på kort sikt inte genererat några samhällsekonomiska vinster men däremot skapat förutsättningar för att sådana ska uppstå på längre sikt.

Lärandeansatsen och effekterna av projektets lärande

Projektet har haft en intention att generera organisatoriskt lärande. Detta innebär enligt Framtidsutbildning AB bland annat följande;

- Organisationslärandet omfattar den kunskap som finns nedlagd i själva organisationen, i dess organisationskarta, filosofi, riktlinjer, ledarskapsprinciper, personalarbete och kommunikation.
- Alla enskilda medlemmar i en organisation kan tillägna sig ny kunskap men endast när kunskapen tränger in i organisationen på ett sådant sätt att den också blir normgivande för organisationsmedlemmarnas fortsatta handlande kan man tala om att organisationen lär.
- Organisatoriskt lärande förväntas lämna spår efter sig i organisationen i form av riktlinjer, policy, metodbeskrivningar etcetera.
- Socialfonden pratar om detta i termer av lärande, mervärde, innovation och strategisk påverkan.

Framtidsutbildning AB menar att projektet har upparbetat värdefull kunskap som ansluter till en metod och metodutveckling för att nå projektets syfte och mål.

Ökad kunskap om målgruppen och aktiveringen av denna

Det första området inom vilket projektet har upparbetat god kunskap är kring målgruppen. Utvärderarna menar att de två projektledarna som är aktiva i projektet sedan innan har god kunskap och kännedom om målgruppen till följd av tidigare erfarenheter. Denna kunskap och kännedom har dock fördjupats efterhand. Projektledarna lyfter båda i intervjuer att de genom sin möjlighet att utifrån projektets verksamhet jobba med deltagarna ur ett holistiskt perspektiv ytterligare har fördjupat sin förståelse av betydelsen av hur olika komponenter i deltagarnas liv påverkar individprocesserna. Det är utvärderarnas uppfattning att projektledarna har en fördelaktig roll utifrån vilken en helhetsförståelse av deltagarnas behov och förutsättningar kan byggas.

Det andra området inom vilket projektet har upparbetat god kunskap är aktivering av målgruppen. Det framkommer tydligt i intervjuer med olika aktörer att projektet har hittat ett sätt att bryta en isolering och en passivitet som har präglat stora delar av målgruppen. Projektledarna framhäver samarbetet med boendestödarna som en stor framgångsfaktor i aktiveringen av deltagarna.

En av projektledarna uttrycker sig i en intervju med utvärderarna enligt följande;

”Det är mycket aktivitet som krävs för att vi ska få tillgång till delar av målgruppen. Boendestödet är ofta en person som deltagaren litar på och det blir också vår nyckel till att kunna aktivera personen här. För att få en deltagare att komma hit och träffa oss en timme krävs ibland flera timmar av motivationsarbete från boendestödet men den timmen de väl är här ger också oss möjlighet att etablera en relation med deltagaren som gör att hon eller han vill komma tillbaka”.

Ytterligare en framgångsfaktor i aktiveringen av projektdeltagarna är projektets sätt att arbeta med deltagarnas delaktighet i utformningen av verksamheten. Följande citat tydliggör vikten av deltagarnas upplevelse av delaktighet;

”Jag kommer hit vissa tider och är med på vissa aktiviteter. Vi har fått välja vilka kurser som ska fortsätta och vilka som inte var så bra. Om jag inte hade fått vara med och bestämma vilka aktiviteter jag skulle vara med i och behövt vara med i något jag inte tycker om så hade jag inte kommit hit”.

Även om projektets sätt att jobba med deltagarnas delaktighet har varit framgångsrikt i relation till att aktivera deltagarna så menar utvärderarna att projektet bör beakta ”maximalt brukarinflytande kontra optimalt brukarinflytande” då det parallellt med deltagarnas åsikter är av vikt att beakta behovet av ett annat perspektiv som på ett strategiskt sätt kan lotsa deltagaren mot sitt mål samt projektets intentioner.

Framgångsrika aktiviteter

Det tredje området inom vilket en god kunskap har upparbetats är kunskap om passande aktiviteter för målgruppen. I intervjuer med projektpersonal och projektdeltagare har tre aktiviteter lyfts fram som särskilt framgångsrika;

- Matlagningskursen – inom denna kurs har deltagarna varvat praktiska inslag med teoretiska då kursen har bestått av moment så som inhandling av varor, matlagning och näringslära. Det framkommer i intervjuer med en del av deltagarna att de genom matlagningskursen har fått idéer och inspiration till att laga mat hemma och förbättra sina matrutiner.
- Silversmide – inom denna kurs har projektdeltagarna fått göra enklare smycken och liknande. Deltagarna menar att de har uppskattat kursen då de gillar att arbeta med händerna. I övrigt har de i intervjuer haft svårt att definiera nyttan med aktiviteten. Projektledarna framhäver dock i samtal att den aktivitetsledare som har hållit i silversmidet har haft ett bra sätt att förhålla sig till projektdeltagarna och deras behov och förutsättningar.
- Friskvård – projektet har upparbetat ett samarbete med en karateklubb som en gång i veckan håller gruppträning med projektdeltagarna i Unga Vuxna A/B. Aktiviteten har uppskattats av deltagarna och flera av deltagarna menar i intervjuer att de tidigare inte har varit aktiva med träning i högre utsträckning. En del av deltagarna påpekar i intervjuer att det ofta är en pengafråga då träningsmedlemskap är kostsamma. Projektledarna menar i intervjuer att den fysiska aktiveringen inte är den enda vinsten i friskvården då den även genererar andra värden så som ökat självförtroende och ett brett engagemang i deltagargruppen. Detta bekräftas av intervjuad aktivitetsledare.

Utöver gruppaktiviteterna så har projektledarna arbetat med individuella samtal med respektive deltagare i mer eller mindre strukturerad form. Projektledarna uppger i intervjuer att de hade önskat mer tid till individspecifika aktiviteter.

Förhållningssättets betydelse

Det fjärde området inom vilket utvärderingen har visat en kunskapsutveckling gäller förhållningssättet till målgruppen. En del av utvärderingsinsatserna har utgjorts av deltagande i olika moment i projektverksamheten. Under dessa observationer har utvärderarna noterat ett förhållningssätt hos projektpersonalen som baseras på följande kärnvärden;

- En tro på projektdeltagarnas kapacitet.
- En vilja att stimulera egenansvar.

Detta förhållningssätt bekräftas i intervjuer med relevanta aktörer, bland dessa finns projektdeltagarna. I boken *En väg till återhämtning* (Toll och Palmer Schale, 2008) lyfter författaren ett förhållningssätt till brukare som kapabla eller potentiellt kapabla medborgare som en betydande framgångsfaktor i verksamheter riktade mot personer i utanförskap. Utvärderarna vill därför särskilt betona det positiva förhållningssätt till målgruppen som har utformats av främst projektledarna men även annan personal som verkar nära projektverksamheten.

Vikten av att dokumentera metoden för att göra den spridningsbar

Som framkommer av diskussionen ovan så har värdefull kunskap genererats under projektets genomförande. För att åstadkomma det organisatoriska lärandet som beskrevs tidigare så krävs en medveten strategi och struktur menar Framtidsutbildning AB. Då det i Unga Vuxna A/B inte har funnits specifik avsatt tid till metodutveckling eller dialog kring metodutveckling så menar Framtidsutbildning AB att förutsättningarna för ett organisatoriskt förankrat lärande har brustit i projektet. Utvärderingen har visat att det metodlärande som har skett i projektet enligt beskrivningen ovan har gjort det på individbasis utifrån att den personal som jobbar i och nära projektet har en vilja och ett engagemang i att utveckla aktiviteterna för den aktuella målgruppen. Det personbaserade lärandet har inte heller dokumenterats i tillräcklig utsträckning vilket gör att den upparbetade kunskapen till stor del inte är tillgänglig för andra.

Utvärderarna menar att det är angeläget att före projektets slut bygga en struktur för tillvaratagandet av metoden då projektet kan generera ett betydande mervärde för de reguljära verksamheterna och deras fortsatta insatser riktade mot unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar. En början till detta är tidigare nämnd processbeskrivning som redovisas i bilaga 3.

Lärande kring projektorganisering

Ytterligare ett område där projektet har genererat lärande är beträffande hur en projektverksamhet bör utvecklas och drivas. Utvecklingsansvarig har utarbetat en detaljerad processkarta med kompletterande förklarande texter. Dokumentet är dock inte tillgängligt i tryckt form.

Det som framförallt har diskuterats under projektets gång och behövt tydliggöras är följande.

Projektägarens roll

Projektägaren är ägandeorganisationens representant. Projektägaren har det övergripande ansvaret för att ett beviljat projekt genomförs enligt överenskommelse med förvaltande myndighet (bifallskontrakt).

Projektägaren har även det övergripande ansvaret för kontinuerlig förankring till sektors- och/eller förvaltningsledning.

Projektägaren ansvarar för projektorganisationen. Projektägaren utser projektledare och leder styrgruppens arbete. Om extern projektledare och projektpersonal ska rekryteras bör anställningsprocessen starta innan ansökan är beviljad.

Lämpliga befattningar för projektägarskap är enhetschef, områdeschef eller sektorschef.

Dessa faktorer var inte tydliga från början. Genom otydligheter kring styrningen fick inledningsvis projektledarna ta mycket av ovan beskrivet ansvar. Även omorganisationen inom Göteborgs Stad och byte av representant för projektägaren bidrog initialt till oklarheter.

Styrgrupp

Styrgruppen består av personer med mandat att fatta beslut. Projektägaren är sammankallande och leder styrgruppen.

Styrgruppen diskuterar projektets genomförande vad gäller innehåll och budget samt följer upp och fattar beslut om eventuella avvikelser. Under projektiden ansvarar styrgruppens medlemmar för kontinuerlig förankring av projektet i den egna organisationen.

Styrgruppen tar emot och godkänner projektresultatet i samband med avslut.

I styrgruppen bör följande funktioner ingå:

- Projektägare (ordförande.)
- Medfinansiärernas representanter på lämplig nivå med mandat att ta beslut.
- Projektledare.
- Ekonom.
- Utvecklingsledare EU vid större projekt.

Projektledare

Projektledaren har det operativa ansvaret för att projektet genomförs enligt projektansökan. Projektledaren sammankallar och leder projektgruppen.

Projektledaren rapporterar löpande till styrgruppen och håller samverkansaktörer och andra intressenter informerade under projektiden. Vid projektets slut ansvarar projektledaren för att ett resultat överlämnas till styrgruppen.

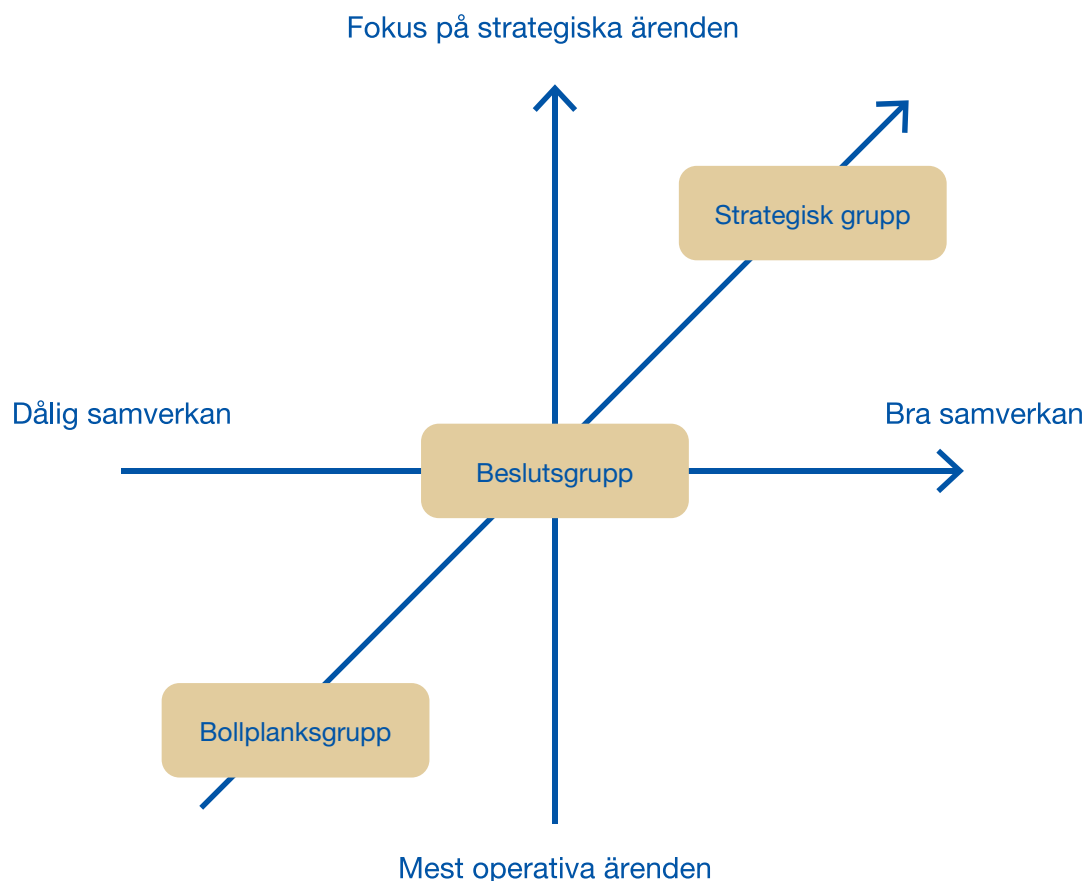
Utvärderarnas reflektioner kring projektets styrning

I ett ESF-finansierat projekt så har ramarna för projektets genomförande i stor utsträckning reglerats i det beslut som ligger till grund för att medel beviljats till genomförandet. Beslutet utgår i sin tur från den ansökan som projektägaren och dennes samverkanspartner har lämnat till ESF-rådet. Projektägaren och projektets styrgrupp har dock ett ansvar för att tydliggöra vad detta beslut innebär och kan om de så vill uttrycka detta i ett direktiv eller en projektplan. Detta kan vara fördelaktigt och skapa större tydlighet då en ansökan om medel från Europeiska Socialfonden har en speciell struktur kopplad till Socialfondsprogrammets intentioner.

För att ett projekt ska kunna uppfylla sitt syfte och sina målsättningar är det viktigt att det finns strategier som innefattar både hur projektet i sig kan genomföras inom givna tids- och resursramar men också för hur det utvecklings- och förändringsarbete som projektet har kommit till för kan genomföras framgångsrikt.

Projektets styrgrupp förväntas utifrån de direktiv och den plan som gäller för projektet kunna besluta om förändringar avseende tidsplanering, resurser och andra förhållanden som påverkar möjligheterna att uppnå syften och målsättningar. Därför är den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av stor betydelse för att styrgruppen ska ha ett underlag för att fatta beslut.

En viktig faktor som ESF's processtöd SPeL har fäst uppmärksamheten på och som utvärderingar av Socialfondsprojekten har visat är att många styrgrupper i projekten tenderar att mer likna referensgrupper än styrgrupper då de i huvudsak är forum för information. Nedan bild tydliggör vilka olika roller en styrgrupp kan ha.

En effektiv styrgrupp bör inte heller vara för stor utan begränsas till 5-6 personer som har mandat att fatta beslut i de organisationer som ska ta emot projektets resultat.

Som uttryckts tidigare i rapporten menar utvärderarna att styrgruppen i unga Vuxna A/B har utvecklats från att vara en referensgrupp i riktning mot att agera som en strategisk styrgrupp.

Spridning, strategisk påverkan och implementering

Genomförandet av projektet Unga Vuxna A/B har gett mycket värdefulla erfarenheter och har skapat förutsättningar för berörda reguljära verksamheter att på ett helt annat sätt än tidigare möta målgruppens behov av stöd för att nå egen försörjning, en meningsfull vardag och ett självständigt liv.

Projektet har varit en god investering i utvecklingen av en ny arbetsmodell relaterad till projektets syfte och målsättningar. Det har skett lärande både på individnivå och på organisatorisk nivå. Arbetsmodellen är delvis dokumenterad och överförbar. En processbeskrivning har utformats kring hur stadsdelsförvaltningen i framtiden bör utveckla och driva projektverksamheter.

Det har funnits stor efterfrågan på platser i projektet och kunskap om projektet har spridits av projektledarna både till samverkanspartners och till andra organisationer. Det finns ett betydande intresse både för att implementera så stor del av projektets verksamhet som möjligt i de medverkande stadsdelarna och för att sprida arbetssättet till andra stadsdelar.

I projektägarens organisation har det kontinuerligt funnits en kommunikation mellan Boendestöd, Aktivitetshus och Sociala resursförvaltningen kring projektets erfarenheter samt möjligheterna att implementera dem. Projektledarna har haft goda kontakter med framförallt boendestödjare, handläggare inom försörjningsstödsenheterna i Östra Göteborg och i Angered samt med handläggare på Försäkringskassan.

I projektets styrgrupp har funnits representation för båda ovan nämnda stadsdelar i fråga om Boendestödsverksamheten. Från Östra Göteborg har också representation funnits från Enheten för ekonomiskt bistånd. Därutöver har Sociala resursförvaltningen, Försäkringskassan och psykosvård nordost (PNO) varit representerade.

I september månad 2013 presenterade projektägaren ett förslag till implementering för projektets styrgrupp. Förslaget presenterades i ingressen till skrivelsen på följande sätt:

”Projekt Unga Vuxna har under projektperioden upparbetat värdefull kunskap som ansluter till en metod i samverkan med Sociala resursförvaltningen. Under projektperioden har Unga Vuxna upptäckt att många personer inom målgruppen med psykisk funktionsnedsättning varken har haft hjälp av boendestöd eller aktivitetshus. Dessa personer har egentligen bara haft kontakt med handläggare på försörjningsstöd och inte kommit vidare i sysselsättning. Projektet Unga Vuxna har under projektiden blivit en del i att dessa unga personer getts möjlighet att bryta sin isolering och komma vidare i sysselsättning. SDF Östra Göteborg har som avsikt att implementera vissa arbetsuppgifter i ordinarie verksamhet. Samverkan med Social resursförvaltning och SDF Angered kommer att välkomnas”.

I skrivelsen uttrycks vidare att:

- SDF Östra Göteborg önskar implementera en tillsvidareanställning riktad till unga vuxna personer med en psykisk funktionsnedsättning med behov av sysselsättning. Tjänsten kommer att vara riktad till personer som har ett bistånd från SDF Östra Göteborg.
- Boendestödjare kommer även fortsättningsvis att vara en del av arbetet.
- SDF Östra Göteborg har för avsikt att söka PRIO-medel för att kunna sprida kunskap om arbetsmetoden som unga Vuxna har utvecklat i hela Göteborg.

Efter att förslaget presenterades har ett antal diskussioner förts där framförallt Boendestödsenheterna i både Östra Göteborg och i Angered samt Sociala resursförvaltningen har varit involverade.

Av de intervjuer som genomförts har utvärderarna uppfattat att det finns tydliga ambitioner att implementera delar av projektverksamheten både i Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning och Stadsdelsförvaltningen i Angered och att detta också innefattar verksamhet från Sociala resursförvaltningen men att det fortfarande finns en del oklarheter kring hur detta ska genomföras och finansieras. Det förefaller dock tydligt att projektledarnas kompetens kommer att tillvaratas även om de i sina nya roller inte kommer att arbeta enbart med unga vuxna.

Det är utvärderarnas förhoppning att föreliggande rapport ska kunna utgöra en del av underlaget för fortsatt utveckling av den i projektet utvecklade modellen.

Helsingborg

2013-12-09

Bo Eriksson

Framtidsutbildning AB

Johanna Eriksson